

Kohtuasi C-607/21**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

30. september 2021

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Conseil d'État (Belgia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

14. september 2021

Kaebaja:

XXX

Vastustaja:

État belge (Belgia riik)

1. Vaidluse ese ja andmed:

- 1 Maroko kodanikust kaebaja sisenes 25. juulil 2011 Belgia territooriumile.
- 2 Ta esitas 21. septembril 2011 Belgia kodaniku (oma poja) üleneja sugulasena elamisloa taotluse.
- 3 Tema taotlus jäeti 21. oktoobril 2011 rahuldamata põhjendusel, et seadus ei võimalda enam perekonnaga taasühinemist Belgia kodanike ülenejatele sugulastele.
- 4 Kaebaja esitas 26. juunil 2015 uue elamisloa taotluse Madalmaade kodanikust Euroopa Liidu kodaniku N. E.K. pereliikmena, kes esitas kaebaja pojaga kooseludeklaratsiooni, mille Anderlehti (Belgia) perekonnaseisuametnik võttis vastu 11. veebruaril 2005.
- 5 Tema taotlus jäeti 28. septembril 2015 rahuldamata.

- 6 14. aprillil 2016 jättis Conseil du contentieux des étrangers (välismaalaste küsimustes pädev halduskohus) tema kaebuse rahuldamata.
- 7 9. novembril 2017 esitas kaebaja uue elamisloataotluse 15. detsembri 1980. aasta seaduse välismaalaste riigi territooriumile sisenemise, riigis viibimise ja seal elama asumise ning riigist väljasaatmise kohta (loi du 15 décembre 1980 sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers) artikli 40bis alusel, kui Euroopa Liidu kodaniku, st N. E.K. pereliige.
- 8 Tema taotlus jäeti 2. mail 2018 rahuldamata eelkõige põhjusel, et dokumendid, mis olid esitatud tõenditena tema vaesuse kohta (eelkõige 2011. aastast pärinev Maroko maksuhalduri teabeleht ja Maroko väljastatud vaesustõend) ning tõend leibkonnale antud rahalise abi kohta (mille koostasid tema poeg ja N. E.K.), mida ta soovis taotlusele lisada (tõendid rahaülekannete kohta 2010. ja 2011. aastal), olid liiga vanad, et tõendada tema ülalpeetava staatust päritoluriigis enne perekonna ühinemise taotluse esitamist. Lisaks ei võimalda ükski asjaolu ostukviitungites, müügikupongides, arvete meeldetuletustes ja Maroko Assistance Internationale reisikindlustuse tõendis tõendada, et asjaomased kulud on katnud leibkond, millega ta soovib ühineda.
- 9 Conseil du contentieux des étrangers (välismaalaste küsimustes pädev halduskohus) jättis 30. augusti 2019. aasta otsusega kaebaja kaebuse rahuldamata. Kohus tuletas kõigepealt meelde, et 9. jaanuari 2007. aasta kohtuotsuses Jia (C-1/05, EU:C:2007:1) otsustas Euroopa Kohus seoses nõukogu 21. mai 1973. aasta direktiiviga 73/148/EMÜ (liikmesriikide kodanikele seoses asutamise ja teenuste osutamisega seotavate liikumis- ja elamispiirangute kaotamise kohta ühenduse piires), „(...)“ et väljendiga „[tema] ülalpeetav[...] [olema]“ peetakse silmas, et EÜ artikli 43 tähenduses teises liikmesriigis elama asunud ühenduse kodaniku pereliige vajab selle kodaniku või tema abikaasa materiaalset tuge, et rahuldada oma põhivajadusi oma päritoluriigis või riigis, kust ta tuleb, sel ajal, mil ta taotleb nimetatud kodaniku juurde elama asumise õigust“. Conseil du contentieux des étrangers (välismaalaste küsimustes pädev halduskohus) otsustas käesolevas asjas, et 15. detsembri 1980. aasta seaduse (välismaalaste riigi territooriumile sisenemise, riigis viibimise ja seal elama asumise ning riigist väljasaatmise kohta) artiklis 40bis sätestatud tingimust „[olla tema] ülalpidamisel“ tuleb seega mõista eespool viidatud kohtuotsust arvestades nii, et see puudutab asjaolu, et enne Belgiasse saabumist oli ta päritoluriigis olnud ülalpeetav. Sellest järeldub samuti, et selleks, et asuda seisukohale, et taotleja on selle pereliikme ülalpidamisel, kelle juurde elama asumist ta kinnitab, ei piisa sellest, et sellel pereliikmel on piisavad vahendid või et ta elab temaga koos, vaid lisaks sellele peab taotleja tõendama, et perekonna taasühinemist taotleva isiku materiaalne toetus oli taotluse esitamise ajal talle vajalik.
- 10 3. oktoobri 2019. aasta kaebusega palus kaebaja Conseil d'État'1 (kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) viimati nimetatud otsus kassatsiooni korras läbi vaadata.

2. Asjaomased õigusnormid:

A. *Liidu õigus*

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/38/EÜ, mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil ning millega muudetakse määrust (EMÜ) nr 1612/68 ja tunnistatakse kehtetuks direktiivid 64/221/EMÜ, 68/360/EMÜ, 72/194/EMÜ, 73/148/EMÜ, 75/34/EMÜ, 75/35/EMÜ, 90/364/EMÜ, 90/365/EMÜ ja 93/96/EMÜ

11 Artiklis 2 on sätestatud:

„Mõisted

Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

[...]

2) pereliige:

a) abikaasa;

b) partner, kellega liidu kodanik on sõlminud liikmesriigi õigusaktide kohaselt registreeritud kooselu, kui vastuvõtva liikmesriigi õigus käsitleb registreeritud kooselu abieluga võrdsena, kooskõlas vastuvõtva liikmesriigi asjaomastes õigusaktides sätestatud tingimustega;

c) [...]

d) ülalpeetavad ülenejad lähisugulased ja punktis b määratletud abikaasa või partneri vahetult ülenejad sugulased; [...].“

B. *Belgia õigus*

15. detsembri 1980. aasta seadus välismaalaste riigi territooriumile sisenemise, riigis viibimise ja seal elama asumise ning riigist väljasaatmise kohta.

12 Artiklis 40bis on sätestatud:

„[...]

2. Liidu kodaniku pereliikmetena käsitatakse:

[...]

4. tema ülenejaid sugulasi ja tema abikaasa või punktis 1 või 2 nimetatud elukaaslase ülenejaid sugulasi, kes on nende ülalpeetavad, kes on nendega kaasas või ühinevad nendega; [...]“.

3. Poolte seisukohad:

A. *Kaebaja*

- 13 Kaebaja märgib, et Euroopa Kohus on täpsustanud „ülalpeetava“ isiku mõistet mitmes kohtuotsuses. Selle mõiste kohaldamine eeldab tegelikku sõltuvust, mida iseloomustab asjaolu, et pereliikme materiaalse toetuse tagab liikumisvabadust kasutanud liidu kodanik või tema abikaasa. Lisaks sellele peab materiaalse toetuse vajadus olema olema selle üleneja sugulase päritoluriigis või riigis, kust ta tuleb, sel ajal, mil ta taotleb õigust asuda elama liidu kodaniku juurde. See kohtupraktika on tehtud kontekstis, kus elamisloa taotluse esitamise hetk on praktiliselt samaaegne päritoluriigist lahkumisega. Käesolevas asjas märgib kaebaja, et lahkus oma päritoluriigist 2011. aastal ja esitas mõned päevad hiljem oma esimese elamisloa taotluse, mille aluseks oli asjaolu, et ta on Belgia kodaniku üleneja sugulane. Seejärel esitas ta uued taotlused 2015. ja 2017. aastal. Ta väidab, et vaba liikumise õiguse soovitava toime tagamiseks ja kuna sõltuvusseisundit tuleb hinnata päritoluriigis, tuleb arvesse võtta tõendeid materiaalse sõltuvuse kohta päritoluriigis taotluse esitamise ajal, ilma et aja möödumine võiks muuta selle tõendi kvaliteeti. Ta leiab, et vaidlustatud kohtuotsus, milles jõutakse vastupidisele järeldusele, on vastuolus 15. detsembri 1980. aasta seaduse artikli 40bis lõike 2 punktiga 4 ja eelkõige direktiivi 2004/38 artikli 2 lõike 2 punktiga d ning et Euroopa Kohtule tuleks vähemalt esitada eelotsuse küsimused.

B. *Vastaspool*

- 14 Vastaspool leiab, et väide on vastuvõetamatu, kuna see puudutab direktiivi 2004/38 rikkumist ja kuna kaebaja palub Conseil d'État'1 (kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) hinnata faktilisi asjaolusid ehk esitatud dokumentide tõendusjõudu. Ta järeldab selle põhjal, et vaidluse lahendamiseks ei ole pakutud eelotsuse küsimusi vaja esitada.

4. Conseil d'État (kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) hinnang

- 15 Conseil du contentieux des étrangers (välismaalaste küsimustes pädev halduskohus) jättis kaebaja kaebuse rahuldamata põhjendusel, et mõistet „ülalpeetav“ isik tuleb Euroopa Kohtu praktika kohaselt analüüsida, võttes arvesse olukorda päritoluriigis ajal, mil elamisloa taotlus esitati, ning et kaebaja esitatud dokumendid puudutavad tema olukorda 2011. aastal, mitte tema olukorda 2017. aastal, mil ta käesolevas asjas käsitletava taotluse esitas.

- 16 12. detsembri 2019. aasta kohtuotsuses Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (perekonna taasühinemine – pagulase õde), C-519/18, EU:C:2019:1070, mis käsitleb nõukogu 22. septembri 2003. aasta direktiivi 2003/86/EÜ perekonna taasühinemise õiguse kohta, kuid milles viidatakse sõnaselgelt tõlgendusele, mis anti „[tingimusel], mille kohaselt peab perekonnaliige olema taasühinemist taotleva isiku ülalpidamisel [...] direktiivi 2004/38/EÜ raames“, märkis Euroopa Kohus:

„47. [...] selleks, et elamisõigust omava liidu kodaniku perekonnaliiget saaks kvalifitseerida „ülalpeetavaks“, [on] vaja tõendada tegeliku sõltuvuse olemasolu. See sõltuvus tuleneb faktilisest olukorrast, mida iseloomustab asjaolu, et pereliikme materiaalse toetuse tagab elamisõiguse omanik (19. oktoobri 2004. aasta kohtuotsus Zhu ja Chen, C-200/02, EU:C:2004:639, punkt 43; 8. novembri 2012. aasta kohtuotsus Iida, C-40/11, EU:C:2012:691, punkt 55; 16. jaanuari 2014. aasta kohtuotsus Reyes, C-423/12, EU:C:2014:16, punktid 20 ja 21, ning 13. septembri 2016. aasta kohtuotsus Rendón Marín, C-165/14, EU:C:2016:675, punkt 50).

48 Et teha kindlaks, kas tegemist on sellise sõltuvusega, peab vastuvõttev liikmesriik pereliikme majanduslikke ja sotsiaalseid tingimusi arvestades hindama, kas ta ise ei suuda rahuldada oma põhivajadusi. Materiaalse toetuse vajadus peab olema olema pereliikme päritoluriigis või lähteriigis sel ajal, mil ta taotleb liidu kodaniku juurde elama asumist (vt selle kohta 9. jaanuari 2007. aasta kohtuotsus Jia, C-1/05, EU:C:2007:1, punkt 37, ja 16. jaanuari 2014. aasta kohtuotsus Reyes, C-423/12, EU:C:2014:16, punktid 22 ja 30).“

- 17 Conseil d'État (kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) leiab, et kui perekonnaga taasühinemist sooviv välismaalane elab juba palju aastaid territooriumil, kus elab liidu kodanik, kelle juurde elama asumiseks ta luba soovib, ja on juba tulemuseta esitanud perekonnaga taasühinemise taotlusi, nagu käesoleval juhul, ei võimalda Euroopa Kohtu antud tõlgendus siiski kindlaks teha, kas ülalpeetavuse tingimust tuleb hinnata, võttes arvesse olukorda, mis on oluliselt varasem kui taotluse esitamine, või tuleb seda tingimata hinnata lähtuvalt olukorrast, mis kehtib kõnealuse taotluse esitamise hetkel.

5. Eelotsuse küsimused

- 18 Euroopa Liidu Kohtule esitatakse järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas ülalpeetava isiku mõiste analüüsimisel Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiivi 2004/38/EÜ (mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil ning millega muudetakse määrust (EMÜ) nr 1612/68 ja tunnistatakse kehtetuks direktiivid 64/221/EMÜ, 68/360/EMÜ, 72/194/EMÜ, 73/148/EMÜ, 75/34/EMÜ, 75/35/EMÜ, 90/364/EMÜ, 90/365/EMÜ ja 93/96/EMÜ) artikli 2 punkti 2 alapunkti d tähenduses tuleb arvesse võtta sellise taotleja olukorda, kes asub juba selle liikmesriigi territooriumil, kus elab perekonna taasühinemist taotlev isik?

2. Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav, siis kas taotlejat, kes viibib selle riigi territooriumil seaduslikult, ja taotlejat, kes viibib seal ebaseaduslikult, tuleb kohelda erinevalt?

3. Kas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiivi 2004/38/EÜ (mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil ning millega muudetakse määrust (EMÜ) nr 1612/68 ja tunnistatakse kehtetuks direktiivid 64/221/EMÜ, 68/360/EMÜ, 72/194/EMÜ, 73/148/EMÜ, 75/34/EMÜ, 75/35/EMÜ, 90/364/EMÜ, 90/365/EMÜ ja 93/96/EMÜ) artikli 2 punkti 2 alapunkti d tuleb tõlgendada nii, et selleks, et otsest ülenejat sugulast saaks käsitada ülalpeetavana ja kohaldada tema suhtes selles sättes määratletud mõistet „pereliige“, [võib] ta tugineda tegeliku materiaalse sõltuvuse olukorrale päritoluriigis, mida tõendavad dokumendid, mis Euroopa Liidu kodaniku pereliikmena elamisloa taotlemise ajal on aga välja antud mitu aastat varem, kuna päritoluriigist lahkumine ja vastuvõtvas liikmesriigis elamisloa taotluse esitamine ei toimunud samal ajal?

4. Kui vastus kolmandale küsimusele on eitav, siis milliste kriteeriumide alusel on võimalik hinnata sellise taotleja materiaalsel sõltuvust, kes taotleb võimalust asuda üleneja sugulasena elama Euroopa Liidu kodaniku või tema elukaaslase juurde, ja kellele ei väljastatud elamisluba taotluse alusel, mille ta esitas vahetult pärast päritoluriigist lahkumist?“